

Öğrenciler Eğitimi Değerlendiriyor- Tıbbi Pratiğe Giriş Dersi Teorik Saatler

Erkan Melih ŞAHİN¹, Nezih DAĞDEVİREN¹, Zekeriya AKTÜRK¹, Cahit ÖZER²

ÖZET

Amaç: Fakültemizde dönem I ders programına bu yıl ilk kez eklenen Tıbbi Pratiğe Giriş dersi Aile Hekimliği Anabilim Dalı tarafından yürütülmektedir. Derste tıp fakültesi öğrencilerini eğitimlerinin erken döneminde klinik tıbbı yakınlaştırmaya ve doktor-hasta ilişkileri konusunda bilgi ve beceriler sağlamaya yönelik bir müfredat uygulanmaktadır. Bu çalışmada 'SETh kısa didaktik kurs değerlendirme ölçeği' uygulanarak dersin amaçlarına ulaşılmadaki başarısı ve öğrencilerin dersi kabulünü belirlemek amaçlanmıştır.

Gereç ve yöntem: Ölçek, dersleri her biri farklı açılardan değerlendiren toplam 9 soru içermektedir. Derslerden hemen sonra tüm öğrencilerden ölçeği doldurmaları istenmiş ve dönem sonunda veriler her soru için ve ölçek toplamında değerlendirilmiştir.

Bulgular: Değerlendirmenin yapıldığı 7 ders sonunda toplanan 543 ölçek doldurulmuş ve dersin ortalama puanı $3,76 \pm 0,73$ (min: 1,11 max: 5,00) olarak saptanmıştır. Dikkati çeken en önemli nokta öğrencilerin derslerde tartışma ve kişisel fikirlerinin belirtilmesine yeterli zaman ayrılmadığı şeklindeki eleştirileridir.

Sonuç: Derste ilk dönem sonunda beklenen düzey yakalanmıştır. Sonuçlar, dersin gelecek dönemler için iyileştirilmesi yanında öğretim üyelerinin kendilerini değerlendirmeleri ve performanslarını gözden geçirmeleri için de bir fırsat olacaktır.

SUMMARY

MEDICAL STUDENTS EVALUATE EDUCATION-THEORETICAL PART OF INTRODUCTION TO MEDICAL PRACTICE

Purpose: "Introduction to medical practice" lectures had been added to the first year curriculum of our faculty this year and carried out by family practice department. The aim of the lecture is to introduce the students with clinical medicine and to provide them the optimum skills about patient-physician relationships at the early phase of their basic medical education. In this study we used SETh short didactic course rating scale to assess whether this course has reached its aim.

Material And Method: There are 9 questions at the scale that assesses the lectures in different viewpoints. All students fill the scale just after every lecture. At the end of the semester the scale is appraised for each question and totally.

Findings: After 7 lessons 543 scales were filled and the mean score was $3,76 \pm 0,73$ (min 1,11 max 5,00). The conspicuous finding was that students criticised the lectures about not having enough time for discussion and personal reflections.

Results: The lecture considered to be successful after its first semester. The findings of this study will help us to make the appropriate and necessary changes in curriculum as well as educators to evaluate their own performance.

GİRİŞ

Eğitim-öğretim; eğitici, eğitilen ve bu uygulamanın geçtiği ortam arasında geçen bir süreçtir. Başarılı bir eğitim için öğrenme kapasitesine sahip ve istekli öğrenciler kadar onlara ihtiyaçları olan bilgi ve becerileri kazandırabilecek kalifiye eğiticiler ve her iki tarafa da uygun ortam, materyal ve diğer destekleri sağlayacak bir yönetim gereklidir. Bu sacayağından herhangi birinin aksamaması halinde başarıya ulaşılması mümkün değildir. Eğitimdeki amaçlara ne derecede ulaşılabilirdi ancak uygun ölçme yöntemleriyle değerlendirilebilir.

Öğrencilerin bilgi ve becerileri eğitim-öğretim sürecindeki son ürün konumunda

olduğundan bunların ölçülmesi sacayağının genel başarısı hakkında fikir verebilir. Ancak sadece öğrencilerin değerlendirildiği bir sistemde başarısızlık halinde asla kaynağın neresi olduğu belirlenemez. Eğitim genel kalitesini ve başarısını arttırmanın yolu, bu süreçte rol alan her birimin ayrı ayrı ölçülüp değerlendirilmesi ve iyileştirme yoluna gidilmesiyle mümkündür. Başarısını uluslararası alanda ispat etmiş, modern eğitim anlayışına sahip bütün eğitim kurumlarında öğrencilerin yanında eğiticilerin ve eğitim kurumunun da ölçme ve değerlendirilmesi yapılmakta ve kalitenin arttırılmasına çalışılmaktadır (1).

¹: Yrd.Doç.Dr.Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği A.D.

²: Uzm.Dr. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği A.D.

Fakültemizde Tıbbi Pratiğe Giriş dersi dönem I ders programına 2000-2001 eğitim yılında ilk kez dahil edilmiştir. Dersin güz semestrinde haftada 1 teorik, 1 pratik ve bahar semestrinde haftada 1 teorik, 2 pratik ders saati mevcuttur (2,3). Ders programı Aile Hekimliği Anabilim Dalı tarafından Halk Sağlığı ile

Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dallarından katkılarla yürütülmüştür. Derste tıp fakültesi öğrencilerini eğitimlerinin erken döneminde klinik tıbbı yakınlaştırmak ve doktor-hasta ilişkileri konusunda bilgi ve beceriler sağlamak amaçlanmıştır. Güz semestri içinde yapılan dersler Tablo I'de sunulmuştur.

TABLO I. Teorik ders başlıkları

Hekimlik mesleğine giriş I-II
Sağlık ve hastalık
Toplumsal faktörlerin sağlığa etkileri
Sağlık ve kültür etkileşimi
Sağlık hizmetlerinde kalite ve toplam kalite yönetimi
Sağlığın iyileştirilmesi
Koruyucu sağlık bakımı I-II
İletişim becerileri
Görüşme teknikleri
Hasta eğitimi ve danışmanlık

İlk kez uygulamaya konan Tıbbi Pratiğe Giriş dersinin amaçlarına ulaşmadaki başarısını ve öğrencilerden gördüğü kabulü belirlemek ve dersleri veren öğretim üyelerine dersler hakkında geri bildirim sağlamak için, öğrenci değerlendirmeleri toplanmaya başlanmıştır. Bu amaçla South East Thames (SETh) kısa didaktik ve kısa interaktif kurs değerlendirme ölçekleri anabilim dalımız tarafından Türkçeleştirilmiş ve hazır hale geldiği andan itibaren derslerden sonra uygulanmıştır (4,5). Ölçek sonuçlarının, öğretim üyelerinin kendilerini değerlendirmeleri ve performanslarını gözden geçirmeleri için de bir fırsat olacağı söylenebilir. Burada teorik derslerden sonra uygulanan SETh kısa interaktif kurs değerlendirme ölçeği sonuçlarına ait değerlendirmeler sunulmuştur.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tıbbi pratiğe giriş dersi teorik derslerinden sonra uygulanan SETh kısa didaktik kurs değerlendirme ölçeği toplam 9 soru içermektedir. Öğrencilerden her soruyu [kesinlikle katılıyorum], [katılıyorum], [emin değilim], [katılmıyorum] ve [kesinlikle katılmıyorum] seçeneklerinden biriyle yanıtlamaları istenmektedir. İstatistik analizlerde kullanılmak üzere her şık sırasıyla 5'den 1'e kadar puanlarla eşlenmiştir. 9 soruya verilen skorların ortalaması ölçek puanı olarak değerlendirilmiştir. Ölçek kullanılarak toplam 7 dersten geri bildirim toplanmıştır. Herhangi bir değerlendirmede ortalamanın 3'ün üzerinde olması o soru hakkında pozitif bir değerlendirme yapıldığı şeklinde yorumlanmıştır. Soruların tam metinleri TabloII'de izlenebilir.

TABLO II SETh kısa didaktik kurs değerlendirme ölçeği

SORU 1	Verilen bilgiyi özümsemeye yeterli zaman vardı
SORU 2	Bu oturum neleri bilmem gerektiğini anlamama yardım etti
SORU 3	Eğitici(ler) konuyu iyi biliyorlardı
SORU 4	Tartışma için yeterli zaman vardı
SORU 5	Kişisel görüşler için yeterli zaman vardı
SORU 6	Bu oturum, bu konuda kendime daha çok güven duymamı sağladı
SORU 7	Bu oturum, konu hakkındaki bilgilerimi tazelememe yardımcı oldu
SORU 8	Bilmediğim ancak bildiğimi sandığım şeyleri farkettim
SORU 9	Bu oturum için harcadığım zamana değdi

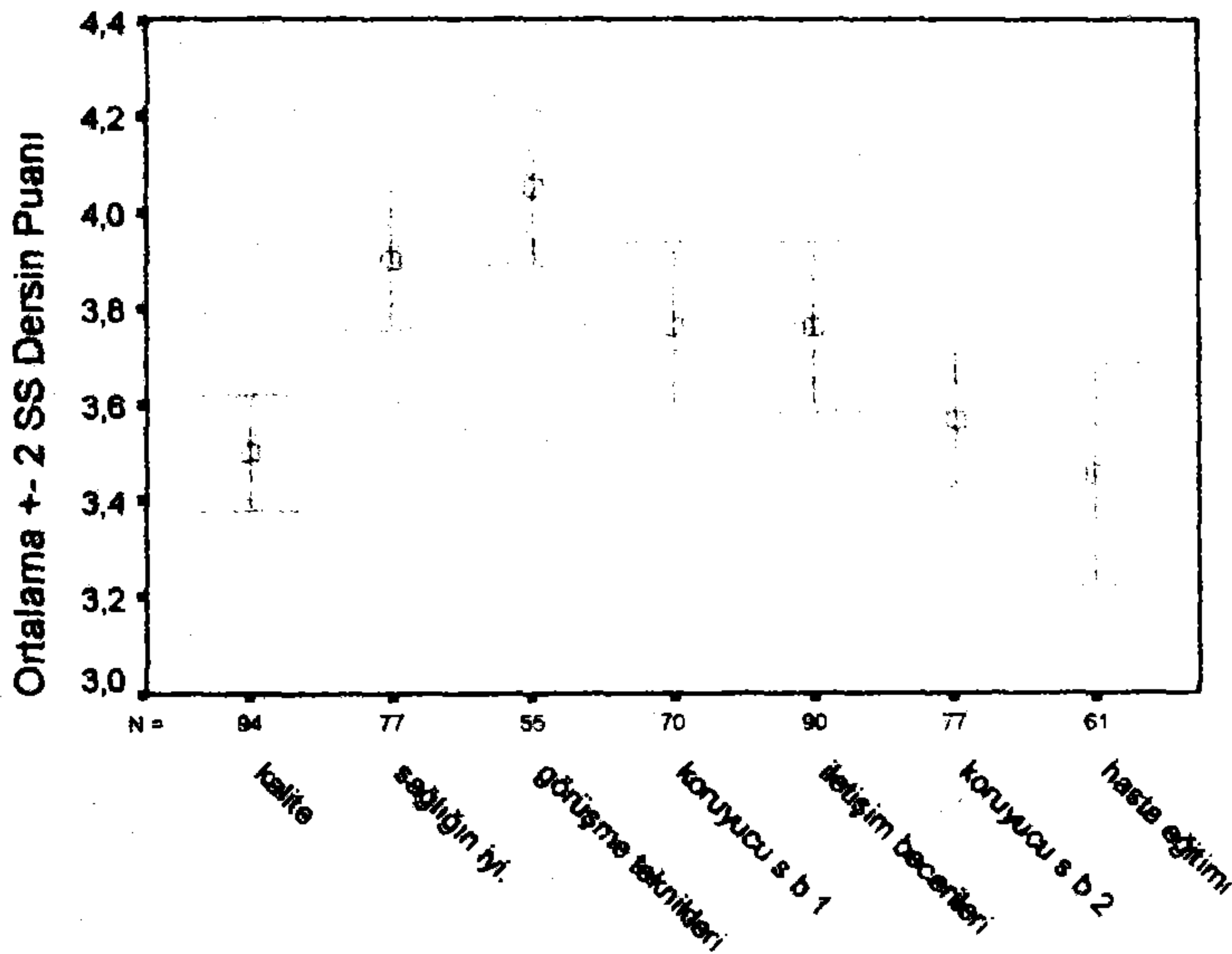
Ölçekler dersin her oturumundan sonra mevcut öğrencilere dağıtılmış ve yanıtlamaları için ek süre tanınmıştır. Ölçekler üzerinde öğrencinin kimliğini belirlemeye yönelik bir bilgi yoktur. Öğrencilere toplanan verilerin kimliklerinden bağımsız olarak bilimsel ve teknik analizler için kullanılacağı açıklanmıştır. Ölçekler öğretim üyesinin görüş ve müdahale alanından uzakta kümelenecek toplanmıştır.

BULGULAR

Tıbbi pratiğe giriş dersi 2000-2001 öğretim yılında 139 öğrenci tarafından alınmıştır. SETH kısa didaktik kurs değerlendirme ölçeği bu dersin güz sınıfındaki 7 oturumunda

uygulanarak toplam 543 ölçek toplanmıştır. Toplanan ölçeklerin oturumlara göre dağılımları Şekil 1'de görülmektedir. Oturuma katılan öğrencilerin tamamı ölçek doldürmüşlerdir. Ders katılım oranını da yansıtan teorik geri dönüş oranı %55,8'dir.

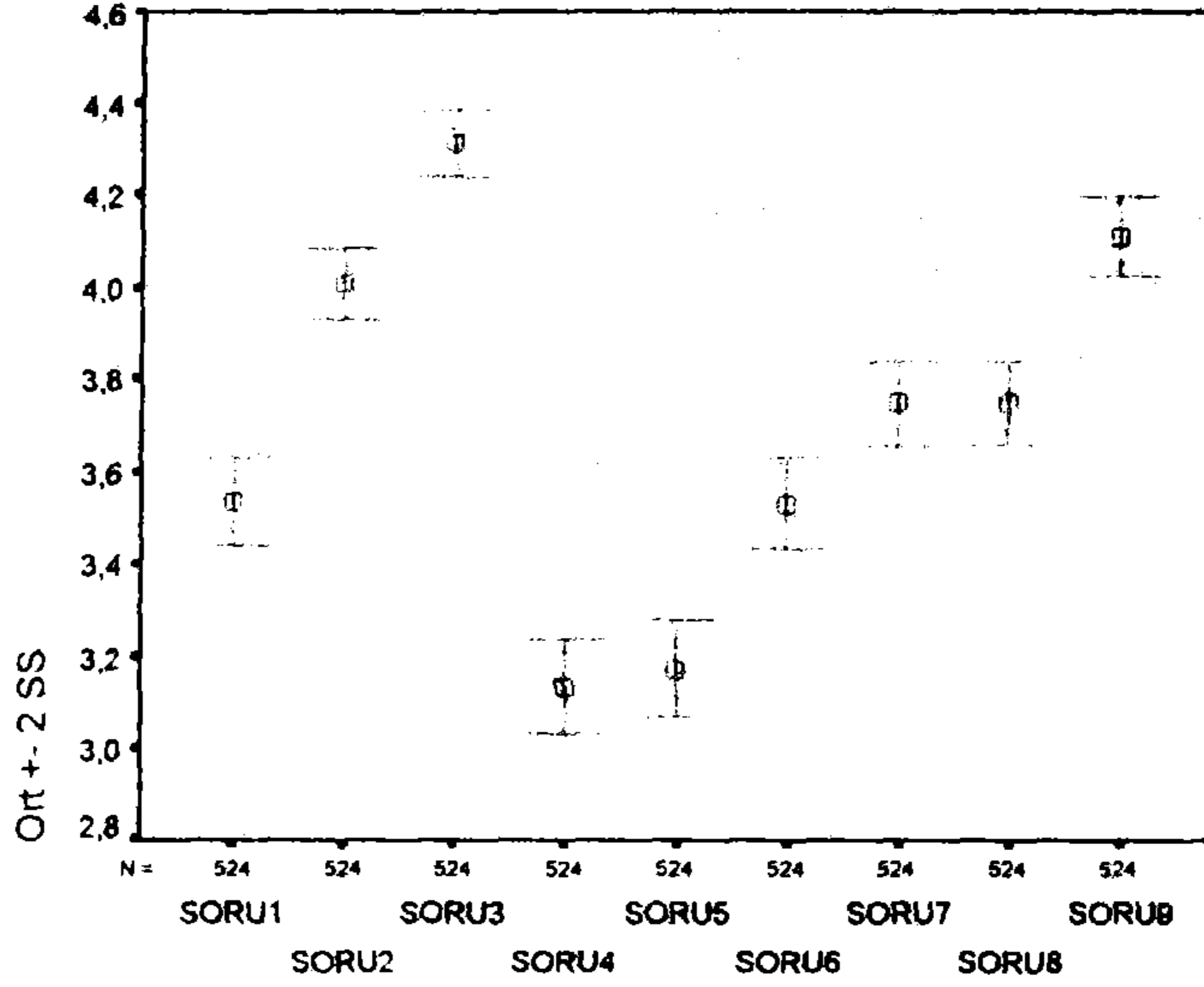
Değerlendirmeye alınan tüm dersler sonunda öğrencilerin her soruya verdikleri ortalama puanlar Şekil 1'de izlenebilir. Değerlendirilmeye alınan tüm derslerin ortalama skorları 3,00'in üzerindedir ve bu öğrenciler tarafından tüm derslerin olumlu değerlendirildiği anlamına gelmektedir.

ŞEKİL 1. Derslerin ortalama puanları. Tıbbi pratik dersi dahilinde verilen ve ölçek uygulamasıyla değerlendirilen tüm derslerin öğrencilerden kabul gördükleri anlaşılmaktadır.

Kullanılan ölçeğe dahil 9 sorunun her biri dersleri farklı açılardan değerlendirmektedir. Bundan dolayı tüm derslerin her bir soru için tek tek incelenmesi faydalı olacaktır. Şekil 2'de ders genelinde ortalama puanların sorular bazında değerlendirilmesi sunulmuştur. Dersler hakkında öğrencinin genel görüşünü veren son soru yüksek ortalama puanıyla öğrencilerin derse pozitif bakışını açık biçimde ortaya çıkarmıştır. Her ne kadar hala pozitif sahada kalsalar da tartışma ve kişisel görüşlere ayrılan zaman konusundaki öğrenci değerlendirmelerinin genel ortalamadan çok düşük olması bu konuda bir uyarı niteliği

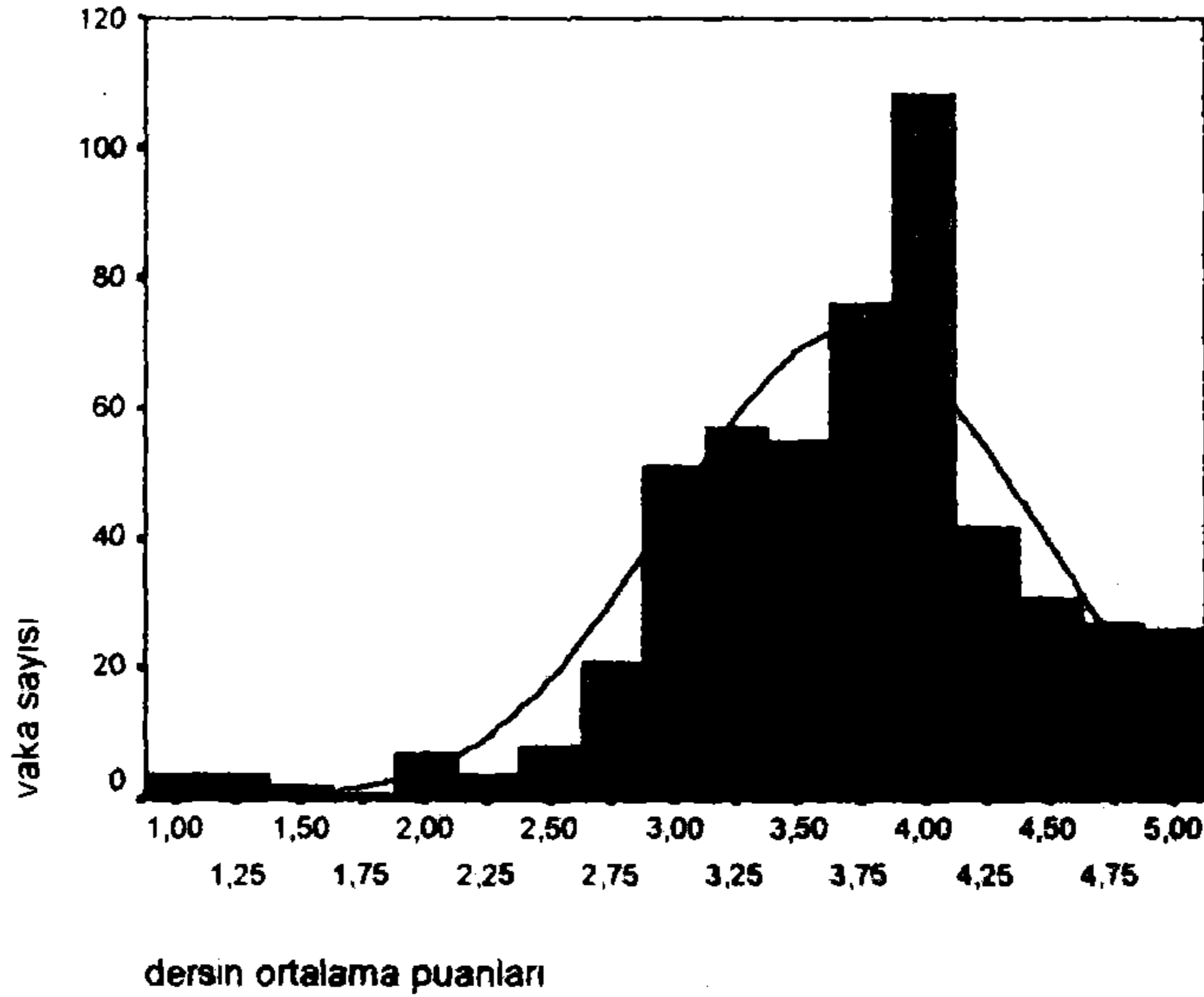
taşımaktadır. Bu ders içinde yapılacak bir zamanlama değişikliğini değil derslerin işleniş tarzındaki bir farklılığı vurgular görüntüdedir. Öğrenciler açık şekilde interaktif ders işleyişini arzulamakta ve bunun uygulanmasını verdikleri puanlarla cezalandırmaktadırlar. Bu ders içinde yapılacak bir zamanlama değişikliğini değil derslerin işleniş tarzındaki bir farklılığı vurgular görüntüdedir. Öğrenciler açık şekilde interaktif ders işleyişini arzulamakta ve bunun uygulanmasını verdikleri puanlarla cezalandırmaktadırlar.

ŞEKİL II. Tüm dersler ortalamasının sorular bazında değerlendirilmesi.

Dersin geneli hakkında son ve genel bir değerlendirme yapabilmek için her öğrencinin 9 soruya verdikleri yanıtların ortalamasına o öğrencinin derse verdiği ortalama puan olarak bakıldığında, değerlendirmenin yapıldığı 7 ders

sonunda toplanan 543 ölçeğin ortalama puanlarının dağılımları Şekil 3'de verilmiştir. Tıbbi Pratiğe Giriş dersi teorik saatlerinin ortalama puanı $3,76 \pm 0,73$ (min:1,11 max:5,00) dir.

ŞEKİL III. Tüm derslerin SETH kısa interaktif kurs değerlendirme ölçeğinden aldıkları skorların dağılımı

Ölçeklerin ders ve eğiticiler bazında sonuçları ayrıca çıkarılarak ilgililere ulaştırılmıştır. Bu verilerin müfredat belirlenmesi ve eğiticilerin yöntem seçimlerinde etkili olacağı umulmaktadır. Ancak bu veriler bu çalışmanın amaçlarının dışında kaldığından burada tartışılmayacaklardır.

TARTIŞMA

Fakültemizde bu yıl ilk kez dönem I öğrencilerine tıbbi pratiğe giriş dersi verilmeye başlanmıştır. Yine ilk kez olmak üzere teorik derslerden sonra SETH kısa didaktik kurs değerlendirme ölçeği ile öğrenci geri bildirimleri toplanmıştır. Ölçekten elde edilen sonuçlar dersin öğrencilerden genel kabul gördüğünü göstermektedir. Dikkati çeken en önemli nokta öğrencilerin derslerde tartışma ve kişisel fikirlerinin belirtilmesine yeterli zaman ayrılmadığı şeklindeki eleştirileridir. Bu, öğrencilerimizin daha aktif, daha katılımlı belki daha küçük gruplarda yapılacak öğrenimi daha kolay kabul edeceklerini düşündürmüştür. Sayılan noktalar, aslında aktif öğrenim diye özetlenen eğitim sisteminin de temel özellikleridir (6). Daha küçük grup sayılarına ulaşmanın yolu kontenjanın düşürülmesi veya daha fazla grupla çalışılması yani eğitici sayısının artırılmasıdır. Bu mümkün olmasa da eğitimciler interaktif öğeleri ders işleyiş yöntemlerine daha yoğun dahil edebilirler.

Ölçekler, kullanıma hazır hale getirilmesi sürecinde ders yılının ilk haftalarında kullanılmamış olsalar dahi genel görüş sağlayabilecek sayıda oturumda uygulanmışlardır. Ölçeğin müfredattaki başka derslerde kullanılmamış olması nedeniyle karşılaştırma olanağımız sadece kendi içindeki değerlendirmelerle sınırlı kalmıştır. Zaman içinde bu yönde de gelişme olacağı umudunu taşıyoruz. Çünkü öğrencilerden ders hakkında bu derece kuvvetli ve yoğun geri bildirim toplamanın başka bir yolu yoktur ve bu yöntemi Yüksek Öğretim Kurumu tarafından da önerilmektedir (7). Topladığımız bu veriler dersin gelecek yılki kurgusunu etkileyecek şekilde şimdiden kullanılmaya başlanmıştır. Öğrencilerden eğitimle ilgili geri bildirimlerin toplanması için pek çok üniversitenin çaba harcadığı bilinmektedir (8-10). Tıbbi Pratiğe Giriş dersi yanında bu boyutta objektif ve standardize bir geri bildirim yöntemi fakültemizde ilk kez uygulanmaktadır. Yardımcı ders materyallerinin (kitap, maket, video vb.) istenen yeterlilikte olmaması ve interdisipliner uygulama nedeniyle genel öğretim hedeflerinin saptanması ve uygulanmasında fiziki engeller olmasına rağmen, dersin ilk dönem sonunda beklenen düzey yakalanmıştır. Ders, elde edilen bilgiler yardımıyla iyileştirilerek gelecek dönem ve yıllarda öğrencilerimiz için çok daha verimli hale getirilecektir.

KAYNAKLAR

1. Felder RM: What do they know anyway? Chemical Engineering Education 1992; 26(3): 134-135
2. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı internet sitesi eğitim programları sayfası.
3. Aktürk Z, Dagdeviren N, Sahin EM, Ozer C: The role of family practice in undergraduate medical education. The 2001 Conference of the European Society of General Practice/Family Medicine Book of Abstracts. Tampere, Finland: Publications of Finnish Association of General Practice. 2001: 45 (Abstract No:63)
4. Aktürk Z, Dağdeviren N, Şahin EM, Özer C: South East Thames (SETh) Didaktik ve İnteraktif kurs değerlendirme ölçeklerinin Türkçe'ye uyarlanması. II ulusal tıp eğitimi kongresi Bildiri Özet Kitabı. İzmir: Ege Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Basımevi, 2001: 144.
5. Grant J, Evans K, May R, Savage S, Savage R: An evaluation pack for education in general practice. London: The Joint Center for Education in Medicine, 1993: 44-89.
6. Yılmaz ED: Tıp eğitim sistemleri, yöntemleri ve tıp fakültelerinin sorumlulukları. Tıp Eğitimi Bülteni 2001; 2: 3-4.
7. Öğrencilerin eğitimi değerlendirmesi. TC Yüksek Öğretim Kurulu. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ocak 2000: 1-5.
8. Almaç A, Budak F: Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrenci geri bildirim uygulaması. II ulusal tıp eğitimi kongresi Bildiri Özet Kitabı. İzmir: Ege Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Basımevi, 2001: 145
9. Karavuş M, Kalaça S, Özmen Ö, Oktay Ş: Tıp fakültesi dönem IV öğrencilerinin aldıkları ve almakta oldukları tıp eğitimine bakış açılarının değerlendirilmesi. II ulusal tıp eğitimi kongresi Bildiri Özet Kitabı.

İzmir: Ege Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Basımevi, 2001: 170.

10. **Yılmaz ED, Akan H, Arda B, Dökmeci F, Karahan T, Kemahlı S, Özyurda F, Palaoglu Ö, Ayhan İH: Ankara Üniversitesi Tıp**

Fakültesinin genel değerlendirme anketi sonuçları. II ulusal tıp eğitimi kongresi Bildiri Özet Kitabı. İzmir: Ege Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Basımevi, 2001: 171.